

KRİZİN LEZZETLİ TARAFI “FAST” MI “SLOW” MU?

Ayfer Yavi

Slow Food “Yağmur Böreği” Birliği Lideri

Temmuz ayı tatil ayı, uzanmışım şezlonga. Ege'nin mavisi önümde, ev yapımı limonata elimde. Karaada'nın başında bir dumanlı bulut, yelkenliler fora akıyor Gökova'ya. Güneş yakıyor, denizin üzerinde dalgalarla oynaşiyor ışıkları. Isı mevsim normallerinin üzerinde. Küresel ısınma mı küresel ısıtma mı Bodrum'un betonlaşan yüzünde bir bilene sormalı havaları. Kavurucu bir rüzgar savurdu elime aldığım gazeteyi, içinden uçan eklerini zar zor yakalayıverdim. Tirajı yüksek mi yüksek yılların eskitemediği, yeni medya devlerinin alt edemediği bir gazetenin “Fast Food” eki elimde kalakaldım, rüzgarın da etkisi ile sersemledim. Başlık ve alt başlık şöyle diyordu:

“Krizin Lezzetli Tarafı: ...daha geniş müşteri kitlesine hizmet vermeye odaklanan fast food restoranları, sundukları ekonomik yemek seçenekleriyle tüm dünyada kriz döneminde daha çok talep görüyor...”(muş). Neden? Türkiyelinin yemek yeme alışkanlığını kökünden değiştirecek Amerikan tarzı yemek yemeğe yöneltecek politikalar çoğaldı da ondan. Burası neresi size sorarım? Artık siz İstanbul'da mı oturduğunuzu zannediyorsunuz ya da Ankara'da ya da Antalya'da. Yoksa burası Halikarnas balıkçısının vattığı küçük beyaz badanalı evleriyle süngerci Ahmet'in kasabası değil mi? Pek çok şehirde açılan alışveriş merkezleri, gezme kültürümüzü değiştirdiği gibi yemek yeme kültürümüz de allak bullak etti. Ailede çalışanların sayısı arttı, anneler, ablalar, ağabeyler çalışmaya başladı, eve giren para miktarı arttı. Ailenin para harcama stilleri değişti. Herşey hızlandı hayatta. Tüm hafta çalışan ebeveyn alışverişe ayırmak istedi zamanını, yemek pişirmek zul geldi. Hele anneannesinin dolmalarını sarmak mı, aman aman! Böylece 3'ü bir arada sistemi de oturdu küçük Amerika kopyası ülkemizde. Alışveriş-Eğlence-Yeme içme. Hepimizi AVM denen o kocaman beton binalara soktular, yapay ışık, yapay hava, yapay mama, her şey yapay... Ebeveynler parasını binlerce markaya saçarak bitirirken, çocuklarına sözde “aynı tat ve lezzeti koruyarak” dünyanın beş kıtasında yaygınlaşmış fast food yiyecekleri ikram edip, evde tencere kaynatmayarak zaman kazanmayı akıl ettiler. Beş parça acılı kanat, patates kızartma, kola, Zinger burger, dip soslu pizza, thousand Island sosları, bandıra bandıra yiyin! Yeni jenerasyon kızarmış, bol soslu, kalorili kof yiyeceklere, boyalı, alışkanlık yapan kolalı içeceklere kısa zamanda müptela oldular. Fast Food devleri ise verdikleri demeçte bu konudaki hassasiyetlerini “Türkiye’de çok az örneği olan bir işe imza attık ve kendi trans yağ asiti sıfır olan yağımızı üretirmeye başladık...Hiçbir yasal yükümlülük olmaksızın bunun yapılmış olması duyduğumuz sosyal sorumluluk bilincimizin bir göstergesidir” diye açıklıyorlar. Sosyal olduğu, zincirlerine yeni restoranlar ekledikleri bunu başlıklara taşıyarak “...337 restoranla Türkiye'nin lider fast food zinciri” diye böbürlendikleri doğru da, sorumluluk kelimesini nasıl ağızlarına pelesenk ettiklerine

inanası gelmiyor insanın. Adamlar haklı! Türkiye'nin kendini dış mihraklara karşı koruyacak bir biyogüvenlik yasası var mı, sorarım size. Yok! 1998'den itibaren genetiği değiştirilmiş ürünler sınırlarımızdan içeri giriyor. Bunların başında mısır ve soya geliyor. Alışveriş merkezlerine girdiğinizde burnunuza ilk çarpan koku babaannenizin mıhlamasının Trabzon tereyağı kokusu değil herhalde. Tabii ki bu GDO'lu mısırların buram buram kokan sütlü kokusu, "bardakta mısır standı"ndan geliyor. Stand önünde sıra olmuş çocukları görünce içim cız ediyor, hangisini ikna edebilirim diye düşünürken sıra uzuyor, alan bir daha almak için kuyruğa koşturuyor. Fast Food zincirlerinin sorumluluk seviyesi işte buraya kadar, ürününü satıp, parasını cebine koyana kadar. Buna hem ebeveynler hem de çocuklarının alet olması Türkiye'nin Sosyal Sorumluluklarını içleştirememesinin, eğitiminin, günü yaşayalım mantığının baskın olması ve hadi canım sendeciliğimizin göstergesi. Krizde fast fooda talebin artması, müşteri sayısının %15-20 çoğalması, harcamalarını kısıp tüketicinin karnını ucuza doyurduğu varsayımına mı dayanmalı? Yoksa yeme-içme alışkanlıklarımızın hızla yozlaşarak bozulmasına mı? Geleneksel gıdadan uzaklaşarak, tat ve kalitede, gıda güvenliği ve hijyen açısından monokültür anlayışına paralelleşmek, kalp ve damar hastalıklı, obez, kanser ve şeker hastalığı riski yüksek insan tipleri yaratmak, sonra onları iyileştirmek adına tıbbi olanaklarını ortaya koyarak can hıraş takdiklerle hastalıkların panzehirlerini bularak insanları ilaca bağımlı hale getirmek, Amerika'nın ilaç ve tıbbi gereç firmalarını zengin etmek.

Ülkenin kriz de olması ailece ekonomi yapılmasını gerektiren başlıca nedendir. Babamın nüfus cüzdanının arkasında ekmek ve şeker (kuru üzüm de olabilir) damgalarına rastladığımda küçücüktüm ama sorgulamayı biliyordum. Devlet altın nişan yüzüklerini toplayıp yerine gümüş yüzük verildiğinde benim anne babamın hiç mi içi cızlamadı? Hayır dedi babam ülke için ne yararlı ve gerekli ise o yapılmalıydı! Krizde niye fast food sektörünün yıldızı parlıyor öyleyse. Amaç bu dev sektöre paralarımızı akıtarak kalp hastası olmak mı, süt olmayan sütleri, şeker bağımlılığı yapan içecekleri, yağ olmayan yağlarla kızartılan yiyecekleri hızla midemize yollamak mı, ülkemize yemek olamayan yiyecekleri sokanları ödüllendirmek mi? 10 TL vererek pizza yiyeceğinize evinizde zeytinyağlı kabakla bulgur pilavı yiyin, hem de bu fiyata ailece beslenin! Harcamalarını kısıp tüketici hiç mi hesap yapmasını, elindeki paranın sağlıklı beslenerek nelere kadir olabileceğini bilemiyor. Topluca bir şuur kaybı olmalı bu, yoksa bir siyahi rüya mı görüyoruz.

Bulutların içinden çıkan anneannem başından kalkmış ineğinin, elinde pırıl pırıl parlayan bir koca bardak süt bana doğru geliyor. Teyzem Selanik dolaylarından gürlissa tatlısı yapmış uzatıyor, üzerinde taze çekilmiş ceviz parçacıkları. Annemin işkembeli nohut kokusu tüm mutfacı sarmış. Izgaradaki kuzu pırzola cızırıyor babam altına ekmek dilimleri dizmiş, etin üzerindeki kekik kokusu siyahi bulutları silip atıyor. Yavaş yaşayan, doğal ve geleneksel gıdalarla beslenen o nesil ne şanslıydı! Siyah bulutları dağıtmak lazım. Siyah bulutlarla ülkeyi kaplamak isteyenlerle savaşmak lazım. Özümüzü takip etmeli, atadan kalma yöntemleri yeni bir keşif yapıyormuş gibi irdeleyerek, bularak, hayata geçirmemiz gerek. Ne demek fast! En büyük Slow

(yavaş yaşam), gerçek yaşam tadı bu. Krizin lezzetli tarafını Fast Food'culara yedirmeyin, sağlığınıza, cüzdanınıza, ailenize sahip ıkın. Hem ülkenin hem kendinizin ömrünü kısaltmayın lütfen! Deđerlerimizin değerini bilecek nesillere bunu öğretemezsek, krizin lezzetsiz olduğunu gösteremezsek bizim de fast food'u yere göğe sığdıramayan gazete editörlerinden ne farkımız kalır ki.